

UNIVERSITETET I TRONDHEIM
NORGES TEKNISKE HØGSKOLE
INSTITUTT FOR FYSIKK

Faglig kontakt under eksamen:
Navn: Johannes Bremer
Tlf.: 3582/3586

Eksamen i fag 74530 Struktur og egenskaper for krystaller

Fredag 12. juni, 1992
Tid: kl. 0900 - 1300

Tillatte hjelpemidler: Godkjent lommekalkulator tillatt.
Ingen trykte eller håndskrevne hjelpemidler tillatt.

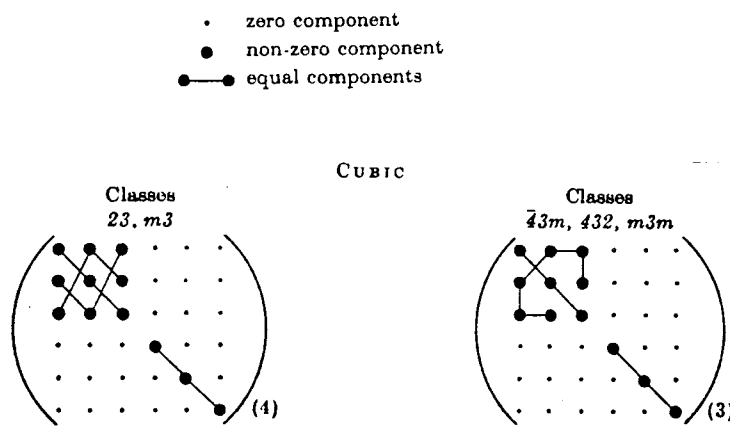
Oppgave 1.

En NaCl-krystall har form som en kube med sidekant 0.01 m. Det opplyses at NaCl tilhører romgruppen $Fm\bar{3}m$, og brytningsindeksen for lys med bølgelengde 5890 Å er $n = 1.51$.

- Vis ved hjelp av Neumanns prinsipp og undergruppe-begrepet at brytningsindeksen til NaCl må være isotrop.
- Forklar hva som skjer med brytningsindeksen hvis krystallen utsettes for en mekanisk strekkspenning σ_0 langs [100] retningen. Hva blir det nye romgruppesymbolet?
- Definer tensorkomponentene π_{ijkl} for fotoelastisk effekt. Hvorfor gjelder relasjonene $\pi_{ijkl} = \pi_{jikl}$ og $\pi_{ijkl} = \pi_{ijlk}$?
- I tabell 1 på side 2 er det vist en oversikt over matriselementene π_{ij} for et kubisk system. Gjør kort rede for forskjellen mellom π_{ij} og π_{ijkl} og skriv opp en matriselikning for den fotoelastiske effekten.

- e) Lys (med bølglengde 5890 Å) går gjennom krystallen i [001] retningen. Veilengdeforskjellen mellom den ordinære og den ekstraordinære bølgen viser seg å være $1.02 \cdot 10^{-6}$ m. Beregn spenningen σ_0 . Det opplyses at $\pi_{11} = 0.25 \cdot 10^{-12}$ m²/N og $\pi_{12} = \pi_{13} = 1.46 \cdot 10^{-12}$ m²/N.

Tabell 1. Oversikt over fotoelastiske π -matriser for kubisk system.

Oppgave 2.

- Definer det direkte produktet $C = A \otimes B$ for to grupper A og B. Både A og B antas å være diskrete grupper.
- Forklar kort virkemåten til $\{\bar{1}\}$ -, $\{2\}$ -, $\{2_1\}$ - og $\{m\}$ -operasjonene. Skriv opp matrisene for disse fire operatorene.
- Vis at $2/m = 2 \otimes \bar{1}$ og $2mm = 2 \otimes m$. (Bruk gjerne matriser fra spørsmål b) ovenfor under diskusjonen.) Lag også to enkle figurskisser (av molekyler e. l.) som illustrerer symmetriene for de to punktgruppene $2/m$ og $2mm$.
- Beskriv Seitz-operatoren til en ikke-symmorf romgruppe. Hvilken del av denne operatoren er det som bestemmer de makroskopiske egenskapene til en krystall?

- e) Triglyserinsulfat ($\text{TGS}; (\text{NH}_2\text{CH}_2\text{COOH})_3 \cdot \text{H}_2\text{SO}_4$) kan krystallisere i $P2_1/m$ (over 49°) og $P2_1$ (under 49°C). Diskuter kort hvorvidt TGS-krystaller kan være pyroelektriske?

Oppgave 3.

Besvar kort 2 av de 3 følgende spørsmålene.

- a) Gi en beskrivelse av lamelle-strukturen til delvis krystallinsk polyetylen.
- b) Gjør rede for kolesteriske faser. Forklar hvordan Bragg-refleksjon av lys kan finne sted i slike faser.
- c) Diskuter krystallografiske forhold som har betydning for ionetransport i faststoff-elektrolytter. Ta utgangspunkt i figur 1 nedenfor som viser Wyckoff-symboler for noen spesielle posisjoner i enhetscella til den raske ionelederen AgI.

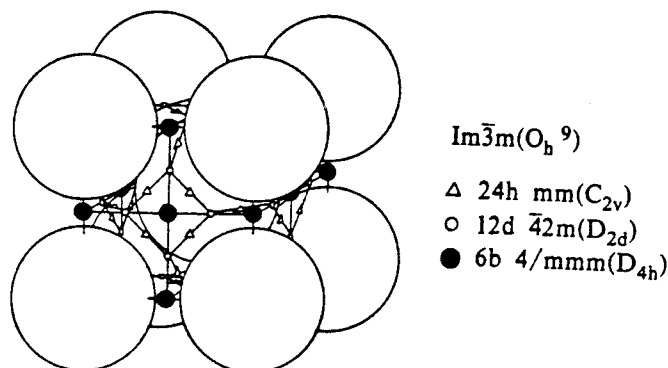

Fig. 1 Et utvalg spesielle posisjoner for $Im\bar{3}m$ -romgruppa.